

Brabant, de achterkant van Nederland?

Op deze avond is Prof. Pieter Tops uitgenodigd, om te spreken over zijn in januari verschenen boek over drugscriminaliteit in Brabant dat hij schreef samen met journalist Jan Tromp. Verder gaven Marcel Deryckere, lid van Provinciale Staten, en burgemeester Anton Ederveen van Valkenswaard elk hun eigen visie op de problematiek.

1. De wetenschapper

Hoofdvraag van deze avond is “Wat is er toch aan de hand met de criminaliteit in Nederland?”

Het is een griezelig en onheilspellend beeld dat opdoemt: er blijkt een parallelle samenleving te zijn ontstaan in sommige steden (in het boek wordt een wijk in Tilburg beschreven) met zijn eigen normen en waarden. Criminaliteit is daar de norm. Af en toe in de gevangenis komen wordt beschouwd als bedrijfsrisico, een moord (afrekening) is 'collateral damage'. De normen en waarden rondom welke onze Nederlandse maatschappij is georganiseerd (goed Nederlands burgerschap, werken voor je loon, verantwoordelijkheid voor de naaste - ook als die geen familie is -, eerlijkheid, respect voor overheid, bestuur en rechtspraak) zeggen de leden van deze op zichzelf gerichte samenleving kennelijk weinig of niets. Men heeft eigen normen en waarden (familiebanden, zoveel mogelijk geld maken, eigenrichting). Tegelijkertijd: goed bedoeld, maar verkeerd uitgekapt overheidsbeleid uit het verleden heeft hier een belangrijke bijdrage aan geleverd. En daarna heeft de overheid zich ook teruggetrokken uit deze gebieden: onder het mom van zelfredzaamheid zijn mensen ook (te veel) aan zichzelf overgelaten. Wat dat betreft heeft de neo-liberale wind ook hier zijn sporen nagelaten.

Nog verontrustender dan deze constatering is dat deze samenleving blijkt zich te kunnen handhaven omdat verantwoordelijken weggijken. Agrariërs en MKB-ers verhuren hun schuur of zolder. Wietplantages zijn bekend, maar burens melden ze niet bij de politie. Er wordt op straat gehandeld, maar wijkbewoners of zelfs politie kijken soms even weg of durven niet in te grijpen. Lokale politici gedogen of plegen zelf strafbare feiten. Geld wordt witgewassen. Op deze manier raken onderwereld en bovenwereld steeds nauwer verstrengeld.

Tops vertelde vanavond een persoonlijk verhaal. Hoe kan het dat ik, een in Tilburg werkzaam en woonachtig academicus, tot aan het verschijnen van het rapport over hennepcultuur in 2013, nooit iets hiervan gemerkt heb terwijl de omvang ervan enorm is? Naar schatting 2500 personen in deze stad zijn erbij betrokken. De jaaromzet van de hennepindustrie ligt tussen de 750 en 900 miljoen Euro.

Verwondering en nieuwsgierigheid zetten Tops en journalist Tromp aan tot het in gesprek gaan met criminelen, drugsdealers, wijkagenten, maar ook met gewone buurtbewoners. Verrassende constatering was dat de lokale crimineel goed ingebed bleek in de plaatselijk samenleving, en zelfs op persoonlijk vlak voor individuele burgers veel bleek te betekenen.

Bewoners in volkswijken voelden zich in de 70er jaren, na het wegvallen van de na WO II ingestelde commissie Onmaatschappelijkheid, en de latere buurtzorg op initiatief van

Marinus Cobbenhagen met ondersteuning van de R.K.-kerk, door de overheid in de steek gelaten. De rijks controle op woningbouwverenigingen nam af.

Zij voelden zich gedwongen om “dan maar voor zichzelf te gaan zorgen”. De komst van speed in 1970 en later amfetaminen en XTC zorgden voor een snelle en gemakkelijke manier om in korte tijd veel geld te verdienen. Hennepteelt nam een grote vlucht.

Op jongeren oefent het snelle geld een grote aantrekkingskracht uit, evenals op boeren met een verliesgevend bedrijf of een mager pensioen. Het geld wordt gedeeltelijk uitgegeven aan plaatselijke MKB-ers.

2. De politicus

Provinciaal Statenlid Marcel Deryckere vindt dat er in ieder geval een taak voor het provinciebestuur is weggelegd. Hij komt zelf uit de studentenwereld waar drugs normaal blijken te zijn en graag gewild. Op festivals kost een ‘ruitjespil’ 5 euro. Om hetzelfde effect te krijgen moet je heel veel biertjes drinken en ben je veel duurder uit. Het verkopen van drugs wordt steeds meer sociaal geaccepteerd. Geld is snel verdiend, en je wilt immers een scooter? Ouders en grootouders in de zaal vragen zich bij zijn verhaal van nog meer af: hoe is het gebruik onder jongeren terug te dringen? De Rijckere zou graag meer middelen willen uittrekken voor voorlichting op scholen. Het persoonlijke verhaal van een (ex-) drugsverslaafde voor de klas blijkt namelijk bij leerlingen een grote indruk te maken en een afschrikwekkend effect te hebben. Op deze manier vraag je aandacht voor de vernietigende invloed op hun gezondheid.

Verder zou de provincie vaker kunnen besluiten om een no-tolerance beleid te voeren en dus wat vaker geen vergunning af te geven. Op deze manier laat je zien dat het gebruik van drugs niet sociaal geaccepteerd wordt.

3. De burgemeester

Anton Ederveen, burgemeester van Valkenswaard, schrikt niet van het boek van Prof. Tops, maar is juist verbaasd dat de problematiek nog steeds zo onbekend is. Als bestuurder van Valkenswaard vecht hij al jaren tegen illegale hennepplantages. Hij spreekt over ‘dweilen met de kraan open’. Voor burgemeesters, politie en de rechterlijke macht zijn de middelen en de capaciteit volstrekt onvoldoende. Als lid van de speciale werkgroep van de VNG voor cannabisbeleid kiest Ederveen niet voor reguleren en gedogen, maar voor regelen en handhaven. Hier is de landelijke politiek aan zet. De discussie over o.a. het D66 initiatiefwetsvoorstel kan bij de lopende coalitieonderhandelingen alle kanten op bewegen

4. Het publiek

Er blijken veel zorgen en vragen, onder andere van de Stichting Moedige Moeders, die ouders van verslaafde kinderen vertegenwoordigt. Zij pleit voor regulering voor verslaafden, maar straffen voor handelaren. Kunnen we leren van de buitenlandse grootstedse problematiek? –Ja, want de recente maatregel van het afpakken van vastgoed en dat teruggeven aan de gemeenschap (zoals onlangs is gebeurd met het huis van een bekende drugs crimineel) is afgekeken van Italië.

Aan het einde van de avond blijft voor ons deelnemers de volgende vraag over:
Als het probleem zo wijdverspreid is, en de onderwereld en bovenwereld zozeer met elkaar verstrengeld zijn, moet de wietteelt (of erger) ook bij ons om de hoek gebeuren. Wat doen wij dan, kijken we weg of werken we met de rechtshandhavers mee? Wat doen de overheden, werken zij samen of houden zij hun informatie onder hun eigen pet? Wat doen de MKB-ers als ze verdacht geld waarnemen? Willen ze verdienen of blijven ze eerlijk? Wat doen de rechters? Pieter Tops vindt dat het recht duidelijker moet zijn en beter gehandhaafd: het is normaal dat op een wetsovertreding/misdrijf een straf volgt. Laten we dat eens volhouden.

Huiswerk voor ons, en voor het nieuwe kabinet is nu: zorgen dat Prof. Cyrille Fijnaut geen gelijk krijgt, en dat Nederland niet “het Colombia van West-Europa” wordt.

Verslag: Herbertine Buiting